

सुखीपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सुखीपुर, सिरहा
मधेश प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

खण्ड ७ संख्या : ३ भाग २ मिति २०८०/४/२१

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सुखीपुर नगरपालिकाबाट सर्वसाधारणको जानकारीका लागि यो राजपत्र प्रकाशन गरिएको छ ।

विषय

क्र.सं.	विवरण	पाना नं.
१.	स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०	२२

सुखीपुर नगरपालिकाको

“स्थानीय तहमा स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धि निर्देशिका २०८०”

सुखीपुर नगरपालिका स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०

प्रस्तावना : नगरवासीलाई सर्वसुलभ एवं गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम सरकारी, निजी, सामुदायिक, गैर सरकारी तथा सहकारी स्तरमा स्थापना हुने स्वास्थ्य संस्थाको दर्ता, अनुमती, नविकरण, सेवा विस्तार तथा स्तरोन्नती गर्दा पालन गर्नुपर्ने मापदण्ड तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न अनुमती प्रदान गर्ने प्रक्रियालाई सरल, सहज, व्यवस्थित एवं प्रभावकारी बनाउन वाञ्छनीय भएकोले स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११२ (क) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सुखीपुर नगरपालिका ले प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५ को दफा ४ बमोजिम यो कार्यविधि तर्जुमा गरेको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. शिक्षित नाम र प्रारम्भ

(१) यस कार्यविधिको नाम “सुखीपुर नगरपालिका स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०८० रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

परिभाषा विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

(क) “स्वास्थ्य संस्था” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल, पोली क्लिनिक, स्वास्थ्य क्लिनिक, प्रयोगशाला जस्ता सेवाहरू सञ्चालन गर्ने संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आयुर्वेद अस्पताल समेतलाई जनाउँछ ।
(ख) “अस्पताल” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानून बमोजिम संस्थापित सरकारी अस्पताल, निजी अस्पताल, नर्सिङ होम, सामुदायिक अस्पताल, गैरसरकारी अस्पताल वा सहकारी अस्पताल सम्झनु पर्छ ।
(ग) “आयुर्वेद अस्पताल” भन्नाले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिमा आधारित भई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिबाट उपचार गर्ने गरी सञ्चालन गरिएका नर्सिङ होम, पोली क्लिनिक, पञ्चकर्म अस्पताल समेतलाई जनाउँछ

(घ) “सरकारी अस्पताल” भन्नाले नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व रहने गरी सार्वजनिक हितका लागि स्थापना भएका वा हुने स्वास्थ्य सेवा प्रदायक अस्पताल सम्झनु पर्छ । स्पष्टीकरण डू यस खण्डका प्रयोजनका लागि “आंशिक स्वामित्व भन्नाले नेपाल सरकारको कम्तीमा एकाउलन प्रतिशत लगानीलाई सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “सहकारी अस्पताल” भन्नाले सहकारीको सिद्धान्त बमोजिम सदस्य समेतलाई स्वास्थ्य सेवा दिने उद्देश्यले सहकारी ऐन, २०४८ बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

(च) “सामुदायिक अस्पताल” भन्नाले सम्बन्धित सरकारी निकायमा संस्था दर्ता भई सामुदायिक लगानी र व्यवस्थापनमा सञ्चालन हुने गरी मुनाफारहित उद्देश्य लिई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

(ख) “गैरसरकारी अस्पताल” भन्नाले मुनाफारहित उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

(ज) “निजी अस्पताल वा नर्सिङहोम” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कम्पनी कानून बमोजिम स्थापना भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त निजी अस्पताल वा नर्सिङ होम सम्झनु पर्छ ।

(द) “डाईनोस्टीक सेन्टर भन्नाले निदानात्मक सेवाहरू जस्तै: प्रयोगशाला सेवा, रेडियो इमेजिङ जस्ता सेवाहरू प्रदान गर्न कानून बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्ने संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(ज) “पोली क्लिनिक” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई एक संस्थाबाट कम्तिमा पाँच वटा सेवा जस्तै: बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला, रेडियो इमेजिङ, फिजियोथेरापी, परिवार नियोजन, खोप सेवा आदि जस्ता बहुसेवा उपलब्ध गराउने संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(ट) “स्वास्थ्य क्लिनिक” भन्नाले कुनै पनि व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी जांच गर्ने, उपचार सम्बन्धी आवश्यक परामर्श एक स्थानबाट पाँचवटा भन्दा कम सेवा जस्तै बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला, रेडियो इमेजिङ, फिजियोथेरापी, खोप सेवा, परिवार नियोजन जस्ता सेवा उपलब्ध गराउनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका संस्थालाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले निजी क्लिनिक, आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सेवा समेतलाई जनाउदछ ।

ठ) "कन्सल्टेन्ट" भन्नाले सम्बन्धित विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातकोत्तर उपाधि डिग्री वा डिप्लोमा प्राप्त गरेका वा तोकिए बमोजिमका विशेषज्ञ तालीम प्राप्त गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका विशेषज्ञ चिकित्सक सम्झनु पर्छ ।

(ड) "अनुगमन समिति भन्नाले सुखीपुर नगरपालिका ले गठन गर्ने अनुसूची १ बमोजिमको समिति सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "नगरपालिका" भन्नाले सुखीपुर नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ण) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार, स्वास्थ्य मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(त) "प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना" भन्नाले प्रदेशमा रहने स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालय वा विभाग सम्झनु

(थ) "भवन सहिता" भन्नाले भवन ऐन, २०५५ को दफा ३ को उपदफा (

२) बमोजिम नेपाल सरकारबाट स्वीकृत राष्ट्रिय भवन सहिता सम्झनु पर्छ ।

(द) भवन निर्माण मापदण्ड" भन्नाले भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड, २०६४ मा उल्लेखित मापदण्ड सम्झनु पर्छ र सो शब्दले स्वास्थ्य सम्बन्धी

भवनको लागि छुट्टै मापदण्ड नभएको स्थानको हकमा अनुसूची २ मा

उल्लेखित भवन निर्माण मापदण्ड समेतलाई जनाउछ ।

परिच्छेद २

स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

३. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति लिनुपर्ने

(१) देहाय बमोजिमका स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्ने प्रयोजनका लागि नगरपालिका बाट अनुमति लिनु पर्नेछ।

(क) पन्ध्र देखी पच्चीस शैया सम्मका जनरल अस्पतालका ।

(ख) दश शैया सम्मका आयुर्वेद तथा अन्य वैकल्पिक चिकित्सासंग सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु ।

(ग) स्वास्थ्य क्लिनिक, डायग्नोस्टिक सेन्टर, पोली क्लिनिक ।

(घ) जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली तथा प्रदेश स्वास्थ्य सेवा नियमावली बमोजिम तोकिएका अन्य सेवाहरु ।

(२) नगरपालिकामा स्वास्थ्य संस्था दर्ता वा स्तरोन्नती तथा नविकरण भएपछि सोको विवरण तोकिएको ढाँचामा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनालाई दिनु पर्ने छ ।

४. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन

(१) यस कार्यविधिको नियम ३ बमोजिम अनुमति नलिई नगरपालिका क्षेत्र भित्र कसैले पनि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न गराउन हुदैन ।

(२) यस कार्यविधि बमोजिम अनुमति नलिई कसैले स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गरेको पाइएमा सो संस्था बन्द गर्न वा जरीवाना गर्न वा कालो सुचिमा राख्न वा भविष्यमा सो कार्य गर्न नपाउने गरी व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

(३) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो उद्देश्य र क्षमता अनुसार नगरपालिका बाट अनुमति लिई देहायका

सेवाको समुचित व्यवस्था गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ-

(क) आकस्मिक सेवा,

(ख) बहिरंग सेवा,

(ग) अन्तरंग सेवा,

(घ) निदानात्मक सेवा (प्रयोगशाला, रेडियो इमेजिङ आदि),

(ङ) शल्यक्रिया सेवा,

(च) सघन उपचार सेवा,

(छ) प्रवर्द्धनात्मक तथा प्रतिरोधात्मक सेवा,

(ज) विशेषज्ञ सेवा,

फार्मसी सेवा,

रक्त सञ्चार सेवा,

(ट) फिजियोथेरापी सेवा,

(ठ) शवगृह व्यवस्था,

अस्पताल व्यवस्थापन,

वातावरण व्यवस्थापन,

स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्काशित फोहरमैला व्यवस्थापन

परिच्छेद-३

स्वास्थ्य संस्थाको पूर्वाधार तथा अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार निर्माण आसय पत्रका लागि निवेदन दिनु पर्ने

(१) यस कार्यविधि बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, स्वास्थ्य सेवा

विस्तार वा स्तरोन्नति गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न इच्छुक स्वास्थ्य

संस्थाले आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्रयोजनका लागि अनुसूची ३

बमोजिमका ढाँचामा आसय पत्रका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि नगरपालिकाले जाँचबुझ

गरी आसयपत्र दिन उपयुक्त ठानेमा जाँचबुझ प्रतिवेदन प्राप्त भएको पन्ध्र

दिन भित्रमा बढीमा तिन वर्षको समय तोक्यो निवेदकलाई आसयपत्र दिन

सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा आसयपत्र दिन उपयुक्त नदेखिएमा

निवेदकलाई सो को लिखित जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(४) आसयपत्र दिनुपूर्व नगरपालिका बाट गठित प्राविधिक समितिलाई जाँचबुझका लागि खटाई देहाय बमोजिमका विषयमा पर्याप्त कागजात भए नभएको अध्ययन गरी प्रतिवेदन पेश गर्न लगाउन सक्नेछ :-
 (क) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाको व्यावसायिक कार्य योजना,
 (ख) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्था रहने स्थानको उपयुक्तता र जग्गाको पर्याप्तता,
 (ग) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन,
 (घ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुर्याउने क्षेत्र, सो क्षेत्रको जनसंख्या / जनघनत्व,

(ङ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुर्याउने क्षेत्रमा अन्य अस्पतालहरूको अवस्थिति र प्रस्तावित अस्पतालले पुर्‍याउने थप योगदान,
 (च) प्रस्तावित अस्पतालबाट पर्ने सामाजिक प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन,
 (५) उपदफा (२) बमोजिमको अवधिभित्र मनासिव कारण परी पूर्वाधार निर्माण गर्न नसकेको भनी समयावधि थपका लागि सम्बन्धित अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाले अनुरोध गरेमा नगरपालिका ले त्यस्ता अस्पताललाई बढीमा एक वर्षमा नबढ्ने गरी पूर्वाधार निर्माणका लागि समयावधि थप गर्न सक्नेछ ।

६. सेवा सञ्चालन अनुमति का लागि पेश गर्नुपर्ने कागजात :

(१) दफा ५ बमोजिम पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न भए पछि सो पूर्वाधार तयार भएको व्यहोरा सहित सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा सञ्चालन गर्ने आवश्यक कागजातहरू संलग्न गरी अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा नगरपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ । तर स्वास्थ्य क्लिनिक, रेडियो ईमेजिड सेवा तथा पोलिक्लिनिक स्थापना तथा सञ्चालन अनुमतिको लागि अनुसूची ५ बमोजिमका ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगरपालिका ले निवेदन प्राप्त गरेको मितिले सात दिन भित्र अनुसूचि १ बमोजिमको अनुगमन समिति खटाउनु पर्नेछ । अनुगमन समितिले ईलाका प्रशासन कार्यालय वडा प्रतिनिधि, नागरिक समाज, साँध सधियार समत राबी सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम खटिएको अनुगमन समितिले पन्ध्र दिन भित्र स्थलगत निरीक्षण गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्न उपयुक्त भए नभएको राय सहितको प्रतिवेदन नगरपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन समितिको प्रतिवेदनको आधार र यस कार्यविधिमा उल्लेखित अन्य मापदण्ड पूरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई अनुमति प्रदान गर्ने निकायले पाँच वर्षका लागि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिन सक्नेछ । सेवा सञ्चालन सुरु भएपछि वार्षिक रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गरे बापत नगरपालिका लाई शुल्क तिर्नुपर्नेछ । उक्त शुल्क आर्थिक ऐन बमोजिम हुनेछ ।

(५.) स्वास्थ्य संस्थालाई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिने नदिने सम्बन्धमा उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन समितिको प्रतिवेदन प्राप्त भएको भित्तिले सात दिन भित्र निर्णय गरी सक्नु पर्नेछ र सो को जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

(६) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुँदाका वखत प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता गर्ने निकायमा दर्ता भएको तर दफा (५) बमोजिम अनुमतिका लागि निवेदन नदिई सञ्चालन गरिरहेका स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त पाँच गुणा बढी दस्तुर लिई एक पटकको लागि कार्यविधि बमोजिमको प्रकृया पूरा गरी सञ्चालन अनुमति दिन सकिने छ ।

(७) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुँदाका वखत संस्था दर्ता गर्ने निकायमा दर्ता भई अनुमतिको लागि निवेदन दिएका स्वास्थ्य संस्थाले अनुमति माग गरेमा अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त तीन गुणा बढी दस्तुर बुझाएमा एक पटकको लागि कार्यविधि बमोजिमको प्रकृया पूरा गरी सञ्चालन अनुमति दिन सकिनेछ ।

७. थप सेवा विस्तार गर्न स्विकृत लिनु पर्ने

स्वास्थ्य संस्थाले आफूले सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति पाएका सेवाको अतिरिक्त थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गरी सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा नगरपालिका बाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।

पुनः स्विकृत प्राप्त गर्न निवेदन दिनु पर्ने

(१) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुँदाका वखत सञ्चालन स्वीकृत लिएका स्वास्थ्य संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिम तोकिएको पूर्वाधार तथा मापदण्ड कार्यान्वयनको प्रयोजनका लागि यो कार्यविधि प्रारम्भ भए पछि तोकिएको अवधिभित्र पूर्वाधार तयारी योजना भवन प्रबलीकरण वा नया निर्माण योजना सहित नगरपालिका समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगरपालिका ले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थालाई यस कार्यविधि बमोजिम तोकेको पूर्वाधार पूरा

गर्भक लागि एक वर्ष र मापदण्ड कायम गर्नका लागि छ. महिनाको समयविधि दिन सक्नेछ । (३) उपदफा (२) बमोजिम समयविधि थप भएका स्वास्थ्य संस्थाले समय समयमा प्रगति प्रतिवेदन नगरपालिका को सामाजिक विकास समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) प्रबलिकरण हुने अस्पताल वा नया निर्माण गर्न अनुमति लिई साविकको भवनबाट सेवा दिइरहेका स्वास्थ्य संस्थाले निर्माण अवधिभरका लागि भवनको कारण वा अस्पतालको औजार उपकरणले हुन सक्ने दुर्घटनाको लागि शैया क्षमता बराबरका सख्यामा प्रति व्यक्ति कम्तिमा एक लाख रुपैया बराबरको सामुहिक दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिमका प्रकृया पुरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई दफा ५ बमोजिम स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गरिनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम अनुमतिको लागि निवेदन नदिने प्रतिवेदन दिए पनि अनुमति नपाउने वा निर्धारित अवधि भित्र पूर्वाधार वा मापदण्ड कायम नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति नगरपालिका ले रद्द गर्नु पर्नेछ ।

९. राजश्व बुझाउनु पर्ने

स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न अनुमति प्राप्त भएमा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले नगरपालिका मा अनुमति दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ ।

१०. नविकरण सम्बन्धि व्यवस्था

(१) यस कार्यविधि बमोजिम स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाले सेवा सञ्चालन अनुमतिको अवधि समाप्त हुने मिति भन्दा तिन महिना अगाडी नगरपालिका समक्ष नविकरणका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ । नगरपालिकाले अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र आवश्यक जाँचबुझ गरि नविकरण गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा नगरपालिका ले अनुसूची ६ मा तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई पाँच वर्षका लागि स्वास्थ्य संस्थालाई सेवा सञ्चालन अनुमतिको नविकरण गरिदिन सक्नेछ । तर यो कार्यविधि प्रारम्भ हुनु अघि स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्ने अनुमति पाएका स्वास्थ्य संस्थाको हकमा त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिम तोकिएको मापदण्ड तथा पूर्वाधार कायम नगरेसम्म तीन वर्षमा नबढाई प्रत्येक एक वर्षका लागि अनुमति नविकरण गरि दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नविकरणका लागि निवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको सेवा सञ्चालन अनुमतिपत्र स्वतः खारेज हुनेछ र सो को जानकारी मधेश प्रदेश स्वास्थ्य मन्त्रालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख गरिएको भएता पनि यो उपदफा प्रारम्भ हुँदाका बखतसम्म अनुमति नविकरण नगरेका स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको समय भित्र अनुमतिको लागि निवेदन दिएमा अनुसूची-६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त तिन गुणा पुरा गरी त्यस्तो अनुमति पटकको लागि यो कार्यविधि बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी त्यस्तो अनुमति नविकरण गरिदिन सकिनेछ ।

११. गुणस्तर मापन तथा स्व-मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था

(१) स्वास्थ्य संस्थाले आफूले प्रदान गरेका सेवाहरूको यस कार्यविधिमा उल्लेखित मापदण्ड बमोजिमको गुणस्तर भए नभएको सम्बन्धमा प्रत्येक वर्ष परीक्षण (स्व मूल्यांकन) गराई सो को प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र नगरपालिका समक्ष अनिवार्य रुपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई त्यस्तो प्रतिवेदन पेश गर्न नगरपालिका ले निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार जोखिम, भौगोलिक अवस्थिति, विरामीको चाप, शल्यक्रियाको सख्या र वित्तीय लगानीका आधारमा नमूना छनौट गरी स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेको सेवाको गुणस्तर तथा यस कार्यविधि बमोजिम मापदण्ड पुरा गरे नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने वा गराउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पूरा नगरी सेवा सञ्चालन गरेको पाइएमा त्यस्ता संस्थालाई तत्काल सुधारका लागि बढीमा तीन महिनाको म्याद दिई सुधारको मौका दिन सकिनेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम निरीक्षण तथा अनुगमनका क्रममा दिएको निर्देशन पालना नगर्ने, कार्यविधि बमोजिमका गुणस्तर तथा पूर्वाधार मापदण्ड पूरा नगर्ने, गुणस्तर परीक्षणको वार्षिक प्रतिवेदन पेश नगर्ने, स्वास्थ्य संस्थालाई नगरपालिकाले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरि आएको सेवा पूर्ण वा आंशिक रुपमा तत्काल बन्द गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई कारवाही गर्नु पूर्व सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थालाई मनासिब माफिकको सफाइ पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

(७) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रचलित कानून बमोजिम गरिने अन्य अनुगमन सम्बन्धि व्यवस्थालाई यसले बाधा गर्ने छैन ।

(८) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति लिने प्रक्रिया प्रारम्भ नगरेका स्वास्थ्य संस्थामा कुनै पनि चिकित्सक, नर्स वा स्वास्थ्यकर्मीले क्लिनिकल प्रक्रिटस गर्न पाउने छैन । त्यस्तो संस्थामा क्लिनिकल प्रक्रिटस गरेको पाईएमा निजलाई कारवाहीको लागि सम्बन्धित परिषद्मा लेखी पठाइने छ ।

१२. स्वास्थ्य संस्था गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न सक्ने स्वास्थ्य सेवालाई गुणस्तरीय, प्रभावकारी तथा सुविधायुक्त बनाउन सञ्चालनमा रहेका एक भन्दा बढी स्वास्थ्य संस्थाहरु एक आपसमा गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा सेवा सञ्चालन गर्न नगरपालिका समक्ष त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाहरुले सयुक्तरूपमा निवेदन दिन सक्नेछन् ।

१३. अनुमति खारेजी तथा कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था
(१) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नगरपालिका बाट नविकरण गर्नको लागि एक पटकको लागि निश्चित समय अवधि दिई सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्न सक्नेछ
(२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति नलिने स्वास्थ्य संस्थाको र दफा-९ को उपदफा(५) बमोजिमको अवधिभित्र अनुमति नविकरण नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति स्वतःखारेज हुनेछ ।

परिच्छेद-४

गुणस्तर सम्बन्धी व्यवस्था

१४. गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी मापदण्ड

(१) स्वास्थ्य संस्थाले दफा ४ बमोजिमका स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्दा देहायको गुणस्तरकी सुनिश्चितता गर्नुका साथै देहायका उल्लिखित मापदण्डहरुको समेत पालना गरेको हुनु पर्नेछ :-
(क) बहिरंग विभागमा आउने विरामीको चापका आधारमा विरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरु र औषधी कक्षमा छिटो छरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(ख) स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम संक्रमण नियन्त्रण (Infection Prevention) को व्यवस्था हुनु पर्नेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) स्वास्थ्य संस्थाले विभिन्न इकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरु स्तरीय रूपमा सञ्चालन गर्न कार्यसञ्चालन निर्देशिका (Standard Operating Manual) तयार गरी लागु गर्नु पर्नेछ ।

(घ) स्वास्थ्य संस्थाले बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्ने चिकित्सकहरु उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन र बार खुल्ने गरी) सबैले देख्न ठाउमा राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(ङ) स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाट प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(च) विरामीले आफूले सेवा लिन चाहेको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।

(छ) विरामी वा विरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(ज) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरु नियमित रूपमा सफा सुगंध राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(क) सबैले देख्ने स्थानमा उजुरी पेटिका राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(ख) जनगुनासो व्यवस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तोक्यो जनगुनासो तथा पर्न आएका उजुरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ । साथै समाधान हुन नसक्ने भएमा सो को कारण सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(ट) विरामीले संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रकृया तथा अवधि समेत खुलाएको विरामी बक्तत्र (एबत)भलत ऋजबचतभच) अस्पतालमा अनुसूची-७ ढाँचामा तयार गरी सबैले देखिने गरी राख्नु पर्नेछ र सोही अनुरूप सेवाको सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ ।

(ठ) अस्पतालमा आउने विरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ड) सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुको सुरक्षाका लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धका खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।
(ढ) हरेक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरुको सेवा शर्त सम्बन्धी विनियम बनाएको हुनु पर्नेछ ।

(ण) स्वास्थ्य संस्थाले नेपाल सरकारबाट सञ्चालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेका प्रोटोकल / मापदण्ड / निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरेको हुनु पर्नेछ ।

(त) अस्पतालले चौबीसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिएको हुनु पर्नेछ ।

(च) अस्पतालमा रहेको आकस्मिक शैया क्षमताको आधारमा चिकित्सक तथा अन्य स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ र सो को विवरण अनुसूची-८ बमोजिमको ढाँचामा सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्नेछ ।

(द) आकस्मिक विभागबाट विरामी भर्ना गर्ने, रिफर गर्ने, विरामीको रेफरल प्रकृया र विरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट परिभाषित भएको हुन पर्नेछ र सो को ब्यहोरा बमोजिमको ढाँचामा सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्नेछ ।

(ध) अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न, असहाय, बेवारिसे विरामीका लागि कुल शैयाको दश प्रतिशत शैया छुट्याई निःशुल्क उपचार अनिवार्य रूपमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(न) खण्ड (घ) बमोजिम उपलब्ध गराएका उपचार सेवाको अभिलेख राखी सो को प्रतिवेदन

नगरपालिकाको कार्यालयमा नियमित रूपमा पठाउनु पर्नेछ ।

(प) अस्पतालहरूमा ज्येष्ठ नागरिक र फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूका लागि विशेष किसिमका सुविधाका व्यवस्था हुनु पर्ने र आवश्यक मात्रामा शैया छुट्याउनु पर्नेछ ।

(फ) स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गरिने भवन र अन्य पूर्वाधार भवन संहिता र सम्बन्धित क्षेत्र भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड अनुरूप हुनु पर्नेछ ।
(ब) अस्पतालले विपद् व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाएको हुनु पर्नेछ । सो कार्यका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्यो सो को जानकारी महापालिकाको कार्यालय लाई दिनु पर्नेछ ।

(भ) अस्पतालले सूचना अधिकारी तोकनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-५

अस्पताल सम्बन्धी मापदण्डहरू

१५. अस्पतालको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्डहरू :

(१) अस्पतालले सेवा सञ्चालन गर्दा देहायका पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पूरा गरेको हुनु पर्नेछ

(क) अस्पताल रहने स्थान धुवा, धुलो, ध्वनि, जल जस्ता प्रदूषणबाट मुक्त भएको ।

(ख) अस्पताल रहने क्षेत्र र हाताभित्र उपयुक्त सुरक्षाको व्यवस्था भएको ।

(ग) अस्पताल स्थापना हुने स्थान सडक यातायातको पहुँच भएको ।

(घ) पानी, बिजुली र सञ्चार सुविधा उपलब्ध भएको ।

(ङ) सवारी साधन पार्किङका लागि पर्याप्त व्यवस्था भएको ।

(च) अस्पताल परिसरमा स्वस्थकर वातावरणका लागि वृक्षारोपण तथा वगैचाको व्यवस्था भएको ।

(ख) जोषिमपूर्ण फोहरव्यवस्थापनका लागि उपयुक्त प्रविधिको व्यवस्था गर्नुका साथै फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ फोहरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७० र नगरपालिका को फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०७५ बमोजिम फोहर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पूर्वाधार व्यवस्था मिलाएको ।

(२) आकस्मिक सेवाका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पूरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) कुल शैया क्षमताको कनिष्ठमा दश प्रतिशतका दरले आकस्मिक कक्षमा शैयाहरू उपलब्ध हुनु पर्नेछ ।

(ख) आकस्मिक कक्ष सञ्चालन गर्दा अल्ट्रासाउण्ड, एक्सरे, इमेजिङ सेवा, प्रयोगशाला, ओ.पी.डी., ओ.टी. तथा अन्य वार्डहरूमा समेत सजिलै विरामी ल्याउन लैजान सकिने क्लिचियर टूली, स्ट्रेचर गरी सञ्चालनमा ल्याएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) आकस्मिक कक्षमा प्रतिक्षालय, शौचालय, ट्रायज (Triage Room) चेन्जिङ रुम, Rape victim आदिको लागि गोपनियता सुनिश्चित हुने कोठाको समेत व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ

(घ) चौबीसै घण्टा आकस्मिक सेवा दिने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ ।
(ङ) पच्चिस भैया क्षमताका अस्पतालमा आकस्मिक सेवाका लागि दक्ष स्वास्थ्यकर्मी चौबीस घण्टा र चिकित्सक अनकल (on call) मा उपलब्ध हुने व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(च) आकस्मिक विभागबाट विरामी भर्ना गर्न रिफर गर्ने विरामीको रेफरल प्रकृया तथा विरामी सार्ने पद्धति स्पष्टरूपमा परिभाषित गरेको हुनु पर्नेछ ।

(छ) प्रकोपजन्य रोगहरू, प्राकृतिक प्रकोप जस्ता पक्षहरूलाई विचार गरी आकस्मिक उपचार सेवाका लागि संस्थाले विपत्त-व्यवस्थापन योजना बनाएको हुनु पर्नेछ ।

(ज) आकस्मिक सेवामा काम गर्ने जनशक्ति कम्तिमा Basic Life Support (BLS)/Primary Trauma Care (PTC), Advance Cardiac Life Support (ACLS)/Advance Trauma Life Support (ATLS) आदि सम्बन्धी तालिम लिएको हुनु पर्नेछ ।

(३) बहिरंग विभागका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पूरा गरेको हुनु पर्नेछ:

(क) अस्पतालबाट प्रदान हुने प्रत्येक विशेषज्ञ सेवाका लागि ओ. पी. डी. कक्षको व्यवस्था मिलाएको ।

(ख) अस्पतालका लागि सामान्यतया सामान्य चिकित्सा, बालरोग, सामान्य शल्यक्रिया, स्त्री तथा प्रसूती सेवा हुनुपर्ने तथा पूर्वाधार पूरा गरी हाइजोर्नी, नाक कान घाँटी, छाला तथा यौनरोग, आँखा, दन्त सेवा जस्ता सेवाको लागि स्वेच्छक रुपमा सञ्चालन गर्न सक्ने ।

(ग) उपलब्ध भएका चिकित्सकहरु मध्ये सेवाग्राहीले रोजेको चिकित्सकसँग परीक्षण गर्न पाउने व्यवस्था भएको ।

(घ) अन्तरंग विभागका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) अस्पतालमा शल्यक्रिया पश्चात पनि विरामीको अवस्था स्थिर नभएसम्म उक्त शल्यक्रिया गर्ने समूह तथा सर्जन चिकित्सक र एनेस्थेसियोलोजिष्ट अस्पतालमा रहिरहनु पर्ने र तत्पश्चात पनि सर्जरीको प्रकृति हेरी आवश्यक परेको खण्डमा तत्काल उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।

(ख) नर्सिङ इयुटी स्टेशनबाट प्रत्येक विरामीको प्रत्यक्ष निगरानी हुने व्यवस्था गर्नु पर्ने सो प्रयोजनका लागि प्रत्येक विरामीको शैयामा कल बेल राख्नु पर्ने ।

(ङ) निदानात्मक सेवाका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) प्रत्येक किसिमका परीक्षणको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशालाको नीति अनुरूपको प्रयोगशालाको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।

(ख) रेडियो डाइग्नोसिस, अल्ट्रासाउण्ड, एक्सरे फिल्म लोडिङ, अनलोडिङ तथा प्रोसेसिङ लगायतका इमेजिङ सेवा कक्षहरु ओ. पी. डी. ओ. टी. तथा वार्डहरुलाई समेत सजिलै विरामी ल्याउन लैजान सकिने क्लीनचेयर/ट्रली, स्ट्रेचर गरी संचालनमा ल्याएको हुनुपर्ने ।

(ग) यस्ता सेवा प्रदान गरिने कोठाहरुमा प्रतिक्षालय, शौचालय, चेन्जिङ रुमको समेत व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।

(ङ) अस्पतालमा पोषण, खोप, आमा र बच्चाको स्वास्थ्य परिवार नियोजन जस्ता सेवाहरुको नेपाल सरकारको नीति बमोजिम प्रवर्द्धनात्मक तथा प्रतिरोधात्मक सेवा उपलब्ध हुनु पर्नेछ ।

(च) अस्पतालमा कम्तीमा बच्चा तथा आमाको लागि विशेषज्ञ सेवा र विशेषज्ञ अस्पतालमा सो अस्पतालको प्रकृति अनुसारको विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(छ) औषधि पसल (Pharmacy) का लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) अस्पताल हाता भित्र औषधि पसलको व्यवस्था अस्पताल फार्मसी सेवा निर्देशिका, २०७० बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(ख) चौबीसै घण्टा फार्मसी सञ्चालनका लागि फार्मसी विषय अध्ययन गरेको दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(२) अस्पतालहरुमा सार्वजनिक संचार सेवाको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(३) प्रहरी, एम्बुलेन्स, दमकल जस्ता सेवा लगायतका आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरु स्पष्ट देखिने गरी राख्नु पर्ने ।

(ग) पानी वितरण :-

(१) अस्पतालमा विरामी र अन्य व्यक्तिको लागि चौबीसै घण्टा शुद्ध पानी विश्व स्वास्थ्य सघले तोकेअनुरूपको आपूर्ति हुनु पर्ने ।

(२) अस्पतालद्वारा वितरण हुने पानीको गुणस्तर परिक्षण ४/४ महिनामा गराई अभिलेख राखिएको हुनुपर्ने बहिरंग, नर्सिङ कक्ष, अन्तरंग, अपरेशन थिएटर र आपतकालीन कक्षहरुमा पानी व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(घ) विद्युत आपूर्ति

(१) अस्पताल क्षेत्रभित्र र सबै विभागहरुमा चौबीस घण्टा विद्युत आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने । साथै लोडसेडिङको समयमा विद्युत आपूर्ति गर्ने अटोमेटिक ब्याक अप सिष्टम स्थापना गरेको हुनुपर्ने ।

(२) ओ.टी., आई.सि.यू. सि.सि.यू. इमर्जेन्सी कक्ष लगायतका संवेदनशील कक्षहरुमा आपतकालीन विद्युत ब्याक अप सिष्टम राखेको हुनुपर्ने ।

(इ) सरसफाई तथा शौचालय व्यवस्था

(१) अस्पतालको सम्पूर्ण क्षेत्र सधै सफा राख्नु पर्नेछ ।

(२) अस्पतालमा देहाय बमोजिमको सेवा दिइने कक्षहरु वा क्लिनिकमा शौचालयको व्यवस्था हुनु पर्नेछ :-

(क) आकस्मिक कक्ष

(ख) लेवर रुम

(ग) प्याथोलोजी सेवा

(घ) बहिरंग विभाग (आवश्यकता अनुसार महिला र पुरुषका लागि अलग अलग

(ङ) प्रति छ बेडको जनरल सेवामा एक

(च) महिला तथा अपाङ्गका लागि अलगै

(छ) क्याबिन तथा डबल रुमका लागि (एटेच भएको)

(ज) डाक्टर तथा स्टाफका लागि (आवश्यकतानुसार)

(३) अस्पताल हाताभित्र सेवाग्राही तथा सेवाप्रदायकका लागि पर्याप्त पानी र साबुन सहितको शौचालयको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(४) शौचालय सधै सफा राख्ने व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(१) मर्मत सम्भार व्यवस्था:

(क) अस्पतालले प्रयोग गर्ने उपकरण तथा औजारहरू समयमै मर्मतको व्यवस्था हुनु पर्नेछ। साथै ठूला र गम्भीर प्रकृतीका औजार उपकरणहरूको कम्पनीले निर्दिष्ट गरेको समेत अवधि अनुसार मर्मत सम्भार कार्ययोजना बनाई सोही अनुसार मर्मत गरेको हुनु पर्नेछ।

(ख) अस्पतालको भवन, सवारी साधन, मेसिनरी औजार, यन्त्र, उपकरण, विद्युतीय उपकरण र अन्य मिलाएको हुनु पर्नेछ। विद्युतीय उपकरणहरूको नियमित मर्मत संभार गर्ने व्यवस्था

(६) विरामी कुरुवालाई सुविधा अस्पतालको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकता अनुसार विरामीको साथमा रहने एक जना कुरुवालाई बस्न सक्ने प्रवन्ध हुनुपर्नेछ।

(७) क्यान्टिन सुविधा स्वास्थ्य संस्था हाता भिन्न खाना पकाउने (Kitchen) र खाना खाने (Dining) अलग-अलग ठाउँ सहितको सफा र सुविधायुक्त क्यान्टिनको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ।

(८) लण्डी व्यवस्था

(क) अस्पतालमा प्रयोग हुने एपोन, पन्जा, टोपी, जुता, तन्ना, तफिया, खोल, रुमाल जस्ता लुगा कपडा धुनको लागि लण्डीको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने।

(ख) अस्पताल भर्ना भएका विरामीको लुगा धुने सुविधाको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने।

(९) भण्डार (Store) व्यवस्था

(क) आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको अलग्गै भण्डार कक्ष हुनुपर्ने। यस्तो भण्डारमा कम्तिमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामग्री स्टक राख्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।

(ख) अस्पतालको लागि आवश्यक लताकपडा, सरसफाइ सामग्री, औजार, उपकरण तथा औषधिको न्यूनतम मौज्जात रहनु पर्ने र सो सामग्रीहरूको उपयुक्त भण्डारणको (Refrigerator, Ventilation, A/C आदि) व्यवस्था गरेको हुनु पर्ने।

(१०) सुरक्षा व्यवस्था

(क) अस्पतालमा सुरक्षा व्यवस्था मिलाउन सुरक्षा गार्डको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने।

(ख) आपत्कालीन अवस्थाको लागि तत्काल सेवा प्रदान गर्ने राज्यका सुरक्षा निकायसँग समन्वय कायम गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने।

(११) एम्बुलेन्स सञ्चालन अस्पतालमा मेडिकल एटेण्डेण्ट सहितको कम्तिमा एउटा एम्बुलेन्स अनिवार्य हुनुपर्ने र अस्पतालले त्यस्ता मेडिकल एटेण्डेण्टलाई Basic Emergency Medicine Training दिने व्यवस्था मिलाउनुका साथै एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन नीति, २०६० बमोजिम एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ।

(१२) यातायातको व्यवस्था अस्पतालले कम्तिमा रात्रीकालिन समयमा काम गर्ने कर्मचारीलाई आउन जान यातायातको व्यवस्था अनिवार्य रूपमा मिलाउनु पर्नेछ।

(१३) स्थान तथा जग्गा पूर्वाधार :

(क) अस्पताल रहने स्थान (Location) अस्पताल रहने स्थान छनौट गर्दा पायक पर्ने गरी प्रदूषणमुक्त क्षेत्रको छनौट गर्न पर्नेछ।

(ख) अस्पताल सञ्चालनको लागि आफ्नै स्वामित्वको पर्याप्त जग्गा हुनु पर्नेछ। आफ्नो जग्गा नभएको हकमा कस्तीमा पन्ध्र वर्षका लागि जग्गा भाडामा लिई सो जग्गामा पूर्वाधार निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउन सक्नेछ।

(ग) आफ्नो जग्गा नभएका पच्चिस शैयाका अस्पतालले कम्तिमा पन्ध्र वर्षका लागि घर जग्गा भाडा (लिज) मा लिई सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ। भाडामा तर लिइएको भवन, भवन सहिताका मापदण्ड अनुरूप निर्माण भएको हुनु पर्छ।

(घ) शिक्षण अस्पतालको हकमा मेडिकल काउन्सिलको मापदण्ड अनुसार हुनु पर्नेछ

(१४) अस्पतालको भवन (Building)

(क) अस्पताल सेवा सञ्चालन गरिने भवनको नक्सा र डिजाइन भवन ऐन, २०५५ को दफा ११ मा भएको व्यवस्था अनुरूप स्वीकृत भएको हुनु पर्नेछ। नेपाल सरकारले अस्पतालका सम्बन्धमा छुट्टै मापदण्ड तोकेको भएमा सोही बमोजिम र उपत्यकाको हकमा काठमाण्डौ उपत्यका विकास प्राधिकरणबाट अस्पताल भवन निर्माण सम्बन्धी योजना स्वीकृत भएको हुनु पर्नेछ। भवन सहिता तथा सम्बन्धित नगरपालिका वा नगर विकास समितिले जारी गरेको मापदण्ड बमोजिम सो भवन निर्माण भएको सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, डिभिजन कार्यालयबाट सिफारिस प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ।

(ख) भवनमा सर्वसाधारणको जानकारीका लागि Disaster Management Plan तयार गरी सुरक्षा सम्बन्धी सकेत चिन्हहरू उपयुक्त स्थानमा प्रस्ट देखिने गरी राखिएको हुनु पर्नेछ।

(ग) अस्पतालको कोठाहरू उपयुक्त भेन्टीलेसन वा वातानुकूलित यन्त्र राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(घ) अस्पतालमा क्लिच्येयर तथा टूलिको सहज आवागमनको व्यवस्थाका लागि लिफ्ट/च्याम्पको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।

(ङ) प्रतिकालयमा आवश्यकतानुसार वस्ने कुर्सीको व्यवस्था हुनुपर्ने र सूचना पाटी, टेलिभिजन, पत्रपत्रिका लगायतका माध्यमबाट सूचना प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्नेछ ।

(च) अस्पतालको कुल निर्माण क्षेत्रफल, प्रति शैया ५५ वर्ग मीटरका दरले हुनु पर्नेछ । उक्त क्षेत्र भित्र सोधपुछ दर्ता कक्ष, प्रतिकालय, प्रवेशद्वार सहितको हलको क्षेत्र समावेश भएको हुनुपर्नेछ । सो बाहेक भान्सा घर, लुगाधुने कोठा, जेनरेटर कक्ष,कर्मचारी आवास तथा भण्डार कक्ष व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(छ) शिक्षण अस्पतालको हकमा कुल निर्माण क्षेत्रफल नेपाल मेडिकल काउन्सिलले तोके बमोजिम र नतोकेको भएमा न्यूनतम प्रति शैया नव्वे वर्ग मिटर हुनु पर्नेछ ।

(ज) बहिरंग विभागको प्रत्येक कोठाको क्षेत्रफल कम्तिमा चौध वर्ग मिटर हुनु पर्नेछ । शौचालय, प्रतिकालय, विशेषज्ञको सहयोगी रहने कक्षका लागि पर्याप्त स्थान हुनु पर्नेछ ।

(क) विरामीको चापको अनुपातमा पर्याप्त र सुविधाजनक हुने गरी फर्निचर सहितको प्रतिकालयको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।

(ख) अस्पताल भित्र प्रवेश गर्ने र बाहिर निस्कने अलग-अलग प्रवेश द्वार र बहिरगमन द्वार हुनुपर्नेछ ।

(ट) आपतकालीन सेवाका लागि प्रयोग हुने सवारी साधनहरू अस्पतालको आपतकालीन कक्ष र अन्य अत्यावश्यक ठाउँमा सहज रूपमा जान सक्ने गरी अलग्गै बाटो र गेटको व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ठ) सेवाग्राही र अस्पताल कर्मचारीहरूले प्रयोग गर्ने सवारी साधन र एम्बुलेन्स दमकल जस्ता सवारी साधनका लागि पार्किङको व्यवस्था हुनुपर्नेछ । न्यूनतम पार्किङ कूल जग्गाको पच्चीस प्रतिशत वा प्रति तीन शैयाका लागि एउटा कार पार्किङ गर्न मिल्ने स्थल मध्ये जुन बढी हुन्छ सोही अनुसार हुनु पर्छ ।

(ड) अस्पताल जेष्ठ नागरिक, बालबालिका तथा अपाङ्गमैत्री हुनु पर्नेछ । (ढ) क्लिच्येयर, टूलि, स्ट्रचरको पर्याप्त व्यवस्था हुनुपर्ने र यस्ता सामग्री राख्ने ठाउँ र चलाउन सकिने पर्याप्त ठाउँ र चलाउने मानिसको समेत व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(१५) वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमको मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ

(क) पचास शैया र सो भन्दा माथिको अस्पतालले सेवा संचालन गर्नुपूर्व वातावरण संरक्षण सम्बन्धि ऐन र नियमावलि ले तोकेबमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्दा फोहरमैला व्यवस्थापनको सम्बन्धमा फोहोरमैला ऐनले तोकेबमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

(ग) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनमा प्रस्ताव भए बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ ।

(घ) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

१) अस्पतालबाट निष्काशित फोहरमैलाको व्यवस्थापन फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र फोहरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७० तथा नगरपालिकाको फोहोर मैला व्यवस्थापन ऐन, २०७५ ले तोके बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

२) अस्पतालबाट निस्कासन हुने सामान्य तथा चिकित्साजन्य फोहरमैला प्रकृति अनुसार स्रोतमै अलग अलग छुट्टयाउने, संकलन, ढुवानी तथा उचित विसर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

३) अस्पतालबाट सृजित संक्रमजन्य फोहरलाई अस्पताल आफैले निःसंक्रमण गरेर मात्र अन्तिम व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

४) अस्पतालमा मर्करीयुक्त उपकरणको सट्टा डिजीटल प्रविधियुक्त उपकरण प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

१६. अस्पताल सम्बन्धी अन्य मापदण्ड माथि उल्लिखित मापदण्डका अतिरिक्त देहाय बमोजिमको मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ

(१) भवन मापदण्ड (क) भौगोलिक विषमताको आधारमा भवनको हरेक तलाको उचाई मानव स्वास्थ्यलाई अनुकूल हुने गरी बनाएको हुनु पर्नेछ ।

(ख) अस्पतालको गुर्योजना (Master Plan) तयार गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ग) अस्पतालको भवनमा एक तला भन्दा बढी तला भएको भवन वा अस्पताल सेवा प्रदान गर्नुपर्दा Ramp /Lift को अनिवार्य व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(घ) अस्पतालमा प्रत्येक विशेषज्ञ सेवाको लागि छुट्टै विभाग हुनु पर्नेछ ।

(ड) प्रशासनिक कार्यालयमा बैठक कोठा र पुस्तकालयको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(च) बहिरंग विभाग, अन्तरंग विभाग, प्रयोगशाला, अपरेसन विक्टर र प्रशासनिक कार्यालय जस्ता सेवाग्राही र विरामीले हिडडुल गर्नुपर्ने क्षेत्रहरूमा सहज आवागमन गर्न सकिने गरी व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(छ) अस्पतालमा आउने विरामी कुरुवा र भिजिटर्सका लागि आवश्यक पर्ने सवारी साधनहरू पार्किङ्गको लागि अस्पतालले आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(ज) आकस्मिक अवस्थामा बहिर्गमन द्वारको आवश्यक व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(झ) आगलागी भएको बेलामा वारुणयन्त्रको लागि अस्पताल हाता भित्र पर्याप्त स्थानमा पानी भर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ ।

(ञ) प्राकृतिक प्रकोपको अवस्थामा वारुणयन्त्र आवागमनमा सहज हुने गरी भवन निर्माण भएको हुनुपर्ने, पर्याप्त संख्यामा अग्नि समनयन्त्र (Fire Extinguisher) जडान भएको हुनु पर्ने साथै आकस्मिक संकेतका लागि साईरनको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(र) अन्तरंग सेवा (Indoor service)

(क) अस्पतालको शैया क्षमताको आधारमा डाक्टरको ड्यूटी रूम, पेन्ट्री (दराज प्याक, खाना राख्ने ठाउँ आदि), आइसोलेसन रूम, ट्रिटमेण्ट रूम, शौचालय आदिको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(ख) शैया बीचको दूरीको सम्बन्धमा साधारण शैया (General) बीचको दूरी कमिन्मा ४ फिट हुनुपर्ने र साथै भित्ताबाट कमिन्मा एक फिटको दूरीमा शैया राख्नु पर्नेछ ।

(ग) अस्पतालमा बच्चा, सुत्केरी, अब्जभैसन तथा सरुवा रोगका लागि छुट्टै वार्डको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(घ) जनरल शैयाको हकमा ४ देखि ६ शैयाको अनुपातमा १ स्टाफ नर्स व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(ङ) लेबर रूमको छुट्टै व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ साथै लेबर रूमका लागि छुट्टै शौचालयको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(रे) सघन उपचार सेवा (आई.सि.यू. सि. सि.यू. एन आई सि.यू.)
क) चौविसै घण्टा सघन उपचार सेवा दिने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ ।
(ख) प्रत्येक अस्पतालमा आकस्मिक कक्ष सँगै Observation Ward/ Minor OT/Major OT बाट सहज पहुँच पुग्ने आई. सि. यू. । इन्टेन्सिब केयर युनिट कक्ष हुनु पर्नेछ ।

(ग) कुल उपलब्ध बेडको पाँच प्रतिशतको अनुपातमा आई सि यू बेड व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(घ) आई.सि.यू. कक्षमा प्रति दूई शैयाका लागि एक भेन्टिलेटर हुनु पर्नेछ ।
(ङ) तुरुन्तै असर गरिहाल्ने (Acute) रोगीहरूको लागि आवश्यक मात्रामा अलग्गै शैया छुट्टयाउनु पर्नेछ ।

(च) आई.सि.यू. सि.सि.यू. एन.आई.सि.यू. जस्ता सघन सेवा प्रदान गर्ने युनिटमा प्रति शैयाको अनुपातमा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था हुनुपर्ने । सम्बन्धित क्षेत्रमा तालिम प्राप्त चिकित्सक चौविसै घण्टा उपस्थित रहनु पर्ने र सम्बन्धित कन्सन्ट्याण्ट अनकलमा उपलब्ध हुनु पर्नेछ ।

(छ) मेजर ओ. टी. भएको जुनसुकै अस्पतालमा आई.सि.यू. अनिवार्य हुनु पर्नेछ ।

(ज) आई.सि.यू. युनिटमा भर्ना भएका विरामीहरूको अवस्थाबारे चौविस घण्टामा कमिन्मा दुई पटक विरामीका आफन्तलाई विरामीको अवस्थाको जानकारी दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(झ) कडा सरुवारोग भएका विरामीलाई सघन उपचार आवश्यक परेका विरामीलाई छुट्टै आइसोलेसनमा उपचारको प्रवन्ध मिलाएको पर्नेछ ।
(ञ) सघन उपचार कक्ष वातानुकूलित हुनु पर्नेछ ।

(र) ओ. टी. (Operation Theater)
क) प्रति पचास शैया क्षमता बराबर एउटा मेजर ओ.टी. र एउटा माइनर ओ.टी. को व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ । सो का अतिरिक्त प्रत्येक पच्चीस शैया सर्जिकल बेडका लागि एक मेजर ओ.टी. र आवश्यक माइनर ओ.टी. को थप व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(ख) प्रति पचास शैया क्षमता बराबर एउटा एनेस्थेसिक तयारी कक्षको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) ओ. टि. श्वास-प्रश्वास तथा हेमोडाइलाइसिस युनिटसँग पहुँच भएको हुनु पर्नेछ ।

(घ) अक्सिजन आपूर्तिको नियमित व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(ङ) ओ. टी. वातानुकूलित गराईएको हुनु पर्नेछ ।

(च) अत्यावश्यक सेवा तथा सामग्रीहरू उपलब्ध भएको हुनु पर्नेछ ।

(छ) ओ. टी. को बाहिर विरामी कुरुवा बस्ने व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(ज) प्रत्येक मेजर ओ.टी. को लागि पोष्ट अपरेटिभ वार्डको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(क) उपचारको क्रममा अस्पतालको हेलचक्रयाइको कारणले कुनै इनफेक्सन भएको खण्डमा निको नभएसम्म सो को उपचार सम्बन्धित अस्पतालले नै गर्नु पर्नेछ ।

(ख) एलाईड हेल्थ सेवा (Allied Health Services)

(क) एक्सरे मेथिन Install गर्नको लागि कम्तिमा २२५ स्वयार फीटको कोठा हुनु पर्नेछ ।

(ख) एक्सरे गर्ने कोठाको wall thickness (१) 9 inches with plaster of paris वा (२) 6 Inches with 0.2 mm lead barrier वा (३) 2.0 mm lead thickness मध्ये कुनै एक हुनु पर्नेछ । साथै फ्याल ढोका तथा भित्ताबाट विकिरणको चुहावट नहुने गरी आवश्यक व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) X-ray Expose गर्ने व्यक्तिको लागि एक्सरे कोठाभित्र 0.5 mm को एप्रोन Aprone or Equivalent Radiation Protective Material प्रयोग गर्ने व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(घ) पचास वेड भन्दा माथिका अस्पतालमा कम्तिमा एक वटा मोबाइल एक्सरे मेसिन हुनु पर्नेछ ।

(ङ) एन्टीनेटल न्यूरोलोजी र नेफ्रोलोजी जस्ता विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालमा हिस्प्टिक जस्ता परिक्षण गर्ने व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(च) माइक्रो बायोलोजी सम्बन्धी प्रयोगशाला वातानुकूलित भएको हुनु पर्नेछ ।

(६) सूचना संप्रेषण

(क) आधुनिक सूचना प्रविधि सहितको अस्पताल सूचना केन्द्रको स्थापना भएको हुनु पर्नेछ ।

(ख) अस्पताल प्रवेश गर्नासाथ अस्पतालको ले-आउट देखिने नक्साद्वारा कुन सेवा कुन ठाउमा प्राप्त गर्न सकिन्छ भनी देखिने बिरामी बडापत्रको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(ग) सूचना-पाटी, टि.भि. स्किन, वेभसाइट, बिसियरजस्ता माध्यमबाट स्वास्थ्य सम्बन्धी जानकारी र अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवा र यसको लागि आवश्यक शुल्क सम्बन्धी जानकारी समेत दिने व्यवस्थाका लागि नागरिक वडापत्र सहजरूपमा देखिने ठाउमा राख्नु पर्नेछ ।

(घ) प्रयोगशालाबाट सेवाग्राहीहरूले पाउनुपर्ने सूचना व्यवस्थित रूपले प्रदान गर्न यस्तो सूचना प्रणालीलाई अस्पतालको सूचना प्रणालीसंग आवद्ध गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ङ) वार्ड तथा अन्य सम्वेदनशील कोठाहरू जस्तै लेबर रूम डेलिभरी रूम, आइ.सी. यू. सी. सी. यू. अपरेशन थिएटर, आपतकालीन कक्षमा शीघ्र श्रुचना दिने पद्धति स्थापना भएको हुनु पर्नेछ ।

(७) शव गृह (Mortuary)

(क) शवगृह अस्पताल कम्पाउण्ड भित्र तर अलगै स्थानमा हुनुपर्ने ।

(ख) शवगृहमा राखिने शव नसडने गरी राख्न सकिने खालको प्रविधीयुक्त हुनुपर्ने ।

(ग) अस्पतालमा रहेको शवगृहले छरछिमेकमा असर नपुऱ्याउने व्यवस्थाको ग्यारेन्टी अस्पतालले गर्नुपर्ने ।

(८) सरसफाईको व्यवस्था :

(क) बिरामी तथा कुरुवाको लागि नुहाउने घरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(ख) महिला तथा पुरुषको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय तथा नुहाउने घरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(ग) अस्पताल परिसर तथा वार्डहरू सधै सफा राख्नु पर्ने ।

परिच्छेद-६

मानव संशाधान व्यवस्थापन

१७. जनशक्ति विकास योजना

अस्पतालको शैया क्षमताका आधारमा देहाय बमोजिमका न्यूनतम जनशक्तिको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(क) प्रति पच्चीस शैयाका लागि एक जना एम. डी. जी. पी. / एम. डी. चिकित्सक हुनु पर्नेछ ।

(ख) शल्यक्रिया प्रदान गर्ने कक्षमा प्रति सैया कम्तीमा एक जना

शल्यचिकित्सक, एक जना एनेस्थेटिक्स, एक जना ईन्वार्ज, एक जना

शल्यक्रिया सहायक र एक जना नर्स ।

(ग) जनरल कक्ष (General Ward) मा प्रति चार देखि छ शैयामा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था भएको ।

(घ) ईमर्जेन्सी तथा पोष्ट अपरेटिभ कक्ष (Post Operative Ward) मा प्रति दुई शैयामा एक जना नर्स ।

(ङ) सघन उपचार कक्ष (आई.सी.यू. एन.आई.सी.यू. सी. सी. यू. आदि) मा प्रति शैयामा एक जना स्टाफ नर्सका व्यवस्था ।

(च) प्रसूती कक्षका लेबर वेडमा प्रति बेड दुई एस.बी.ए. (Skill Birth

Attendants) तालिम प्राप्त नर्स वा मीडवाइफ्रीको व्यवस्था ।

(छ) अस्पतालमा कम्तीमा एक जना मेडिकल रेकडर

(ज) अस्पतालमा चौबीसै घण्टा सेवा उपलब्ध गराउने गरी फर्मासिष्ट लगायत आवश्यक संख्यामा जनशक्तिको व्यवस्था ।
 (झ) अस्पतालमा कम्तीमा दुई तिहाइ पूर्णकालीन स्वास्थ्यकर्मी ।
 (ञ) सरकारी स्वास्थ्यकर्मीहरुबाट सेवा लिनुपर्ने अवस्थामा सम्बन्धित निकायको स्वीकृति पत्र ।

(ट) हरेक स्वास्थ्यकर्मीले सम्बन्धित व्यवसायिक काउन्सिलबाट दर्ता नम्बर लिएको हुनुपर्ने ।

(ठ) विदेशी स्वास्थ्यकर्मी वा स्वयम् सेवकले मन्त्रालयको सिफारिसमा सम्बन्धित काउन्सिलबाट स्वीकृति लिएको ।

परिच्छेद ७

सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

१८. विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरू, विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालको पूर्वाधार तथा मापदण्डहरू सम्बन्धी व्यवस्था स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० अनुसार हुनेछ ।

१९. स्वास्थ्य क्लिनिक / पोली क्लिनिक सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरू :
 (१) स्वास्थ्य क्लिनिक / पोली क्लिनिकमा स्वास्थ्य जांच गर्न चिकित्सक कुनै पनि मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा पनि MBBS वा सो सरहको चिकित्सा सम्बन्धी उपाधि प्राप्त गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनुपर्नेछ ।

(२) परामर्श सेवा दिने व्यक्ति स्वास्थ्य विज्ञानमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरी परामर्श सेवा तालीम प्राप्त हुनुपर्नेछ ।

(३) पोली क्लिनिकमा रेडियोलोजी इमेजिङ सेवा, प्रयोगशाला तथा औषधी उपचार सेवा सञ्चालन गर्नु परेमा छुट्टाछुट्टै सेवा सम्बन्धी निर्धारित पूर्वाधार पुरा गर्नु पर्नेछ ।

(४) स्वास्थ्य क्लिनिक / पोली क्लिनिकमा स्वास्थ्य सेवा संचालनका लागि देहाय बमोजिमका आवश्यक न्यूनतम भौतिक सुविधाहरू हुनुपर्नेछ :

(क) विरामीको जांच गर्न Ventilated वा AC कोठा सेवा अनुसारको छुट्टाछुट्टै (कम्तीमा १४ वर्ग मिटरका)

(ख) विरामी बस्ने ठाउँ (कुनै ठाउँ)

(ग) विरामी जांचने टेबुल

(घ) चिकित्सकका लागि टेबुल

(ङ) चिकित्सकको लागि कुर्सी

(घ) विरामी बस्ने टुब

(ङ) शौचालयको व्यवस्था (अपाङ्ग मैत्री सहित)

(च) टेलिफोन, इन्टरनेट र web page का स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी रूपना मूलक पोस्टर तथा अन्य सामग्री

(ज) स्वच्छ पानीको आपूर्ति

(झ) निरन्तर विद्युत आपूर्ति

(ञ) सेवा र विषय अनुसारका आवश्यक औजार तथा उपकरणहरुको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(ट) विरामीको सम्पूर्ण विवरण राख्नको लागि कम्प्युटर वा रजिष्टर गर्नु पर्नेछ ।

(ठ) क्लिनिकमा प्रयोग हुने सम्पूर्ण औजारहरुको अनिवार्य निर्मलीकरणको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । (न) क्लिनिकमा काम गर्ने सम्पूर्ण कर्मचारीको योग्यताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी साथै प्राविधिक कर्मचारीहरुको सम्बन्धित परिषद्मा दर्ता भएको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी राख्नु पर्नेछ,

(९) सेवा शुल्क र आयकर प्रमाणपत्र सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्नेछ ।

(१०) नगरपालिका बाट तोकिएको एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको ढाँचा अनुसार नियमित रूपमा मासिक प्रतिवेदन नगरपालिका को कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

२०. रेडियोलोजी वा डाईग्नोस्टिक एण्ड इमेजिङ सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा शर्तहरू

(१) यस कार्यविधिको प्रयोजनको लागि रेडियोलोजी वा डाईग्नोस्टिक सेवा अन्तरगत देहायका प्रविधिहरु समावेश गरिएको छ:-

X-ray (300 MA सम्म), Ultrasonogram (USG), Magnetic Resonance Imaging (MRI), Computer Tomography (CT),

(२) उपदफा (१) मा उल्लेख गरिएको बाहेका थप प्रविधिको लागि माग भएमा नगरपालिका को सिफारिसमा मधेश प्रदेश स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट स्वीकृती दिनेछ ।

(३) रेडियोलोजी डायग्नोस्टिक तथा इमेजिङ सेवाबाट पर्ने विकिरणका दुष्प्रभावलाई कम गर्नका लागि उक्त सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिदा वा सिफारिस गर्दा निम्न मापदण्डलाई आधार मानिनेछ

(क) एक्सरेका लागि

(१) एउटा एक्सरे मेसिनका लागि कम्तीमा २२५ स्वयायर फिटका कोठा हुनु पर्ने ।

(२) एक्सरे गर्ने कोठाका Wall Thickness

(क) ९ इन्च With Plaster of Paris वा

(ख) ६ Inch with 20 mm lead barrier वा

(ग) २० एम एम एम lead thickness हुनु पर्ने साथै फ्याल, ढोका तथा भित्ताबाट हुने विकिरणका चुहावट हुन नसक्ने गरी आवश्यक व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

(३) X-ray सेवा प्रदान गर्ने व्यक्तिका लागि एक्सरे कोठा भित्र ०.५ mm को एप्रोन तथा radiation protective measures का व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(४) Radiology मा कार्यरत कर्मचारीहरूका लागि radiation dose monitor उपलब्ध हुनु पर्दछ र समय समयमा Radiation Survey Monitoring गर्नुपर्ने ।

(५) Eye, Gonadal, Thyroid Gland Protection को लागि Lead glass/gloves/lead apron को व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(६) X-ray एक्सपोज गर्ने कोठा डार्करुम र प्रतिका गर्ने कक्ष छुट्टैछुट्टै हुनुपर्ने । (७) Radiology विभागमा जनसाधारणले देख्ने ठाउमा X-ray विकिरणले स्वास्थ्यमा खराब असर पर्ने सक्छ, भन्नेवार सूचना गर्ने । साथै सूचनामा गर्भवती महिला तथा बालबालिलाई अनावश्यक विकिरणबाट बच्न अनुरोध गर्ने ।

(ख) रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता:

रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :-

(१) रेडियोलोजिष्ट :- मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट चिकित्सा शास्त्रमा स्नातक तह उत्तीर्ण गरी रेडियोलोजी विषयमा एम डी, डी एम आर डी, एफ आर सी आर वा सो सरह कोष उत्तीर्ण गरी सम्बन्धित परिषद् दर्ता गरेको हुनु पर्नेछ ।

(२) रेडियोलोजी एण्ड इमेजिङ्गका रिपोर्टिङ्ग रेडियोलोजिष्टहरूले मात्र गर्न पाउनको साथै Radiological Interventional Procedure हरू पनि रेडियोलोजिष्टले गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति वा योग्यता निम्न बमोजिम हुनु पर्नेछ :

(क) Medical Physicist :-Medical Physics विषयमा Bsc वा Msc

उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) बायोमोडिकल इन्जिनियर बायोमोडिकल इन्जिनियरिङ्ग विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ग) सिनियर रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट सम्बन्धित विषयमा MSC.

Radiography गरी कम्तीमा ३ वर्षको अनुभव भएको हुनुपर्नेछ ।

(घ) रेडियोग्राफीक अधिकृत (रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट):- चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थान वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थानबाट रेडियोग्राफीक विषयमा (BSc. MIT, Bsc. RT) स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको हुनुपर्ने । साथै NHPC (Nepal Health Professional Council) मा दर्ता हुनु पर्ने ।

(ङ) रेडियोग्राफर:- चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थानबाट वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थाबाट रेडियोग्राफी विषयमा प्रमाण पत्र तह उत्तीर्ण गरेका हुनुपर्ने ।

(ग) Radiation Measurement and Protection सम्बन्धी व्यवस्था: Radiation Protection व्यवस्थित गर्न र X-ray Unit हरूको गुणस्तर नाप गर्नलाई चाहिने आवश्यक उपकरण खरीद गरी स्वास्थ्य मन्त्रालयले तोकेका निकायमा राख्ने तथा अनुगमन तथा निरीक्षणमा प्रयोग गर्ने र गुणस्तर Dose Monitor गर्ने । विश्व स्वास्थ्य संगठनका मापदण्ड अनुसार कुनै काम गर्ने व्यक्तिका radiation को dose 20 Millisievert per year (WHO) को सन् २००२ को मापदण्ड अनुसार देखिएमा उपयुक्त क्षतिपूर्तिका व्यवस्था सम्बन्धित संस्थाले मिलाउन पर्नेछ ।

(घ) Ultrasonogram (USG) USG Ultrasonogram (USG) को प्रयोग सम्बन्धमा रेडियोलोजिष्टहरू बाहेक आफ्नो क्षेत्रमा मात्र प्रयोगमा ल्याउने गरी मान्यता प्राप्त संस्थाबाट कम्तीमा ३ महिनाको USG तालिम प्राप्त गरेको स्त्री तथा प्रसूति रोग सम्बन्धी विशेषज्ञहरूले गर्न पाउनेछन । सेवा सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने निम्न बमोजिमका उपकरणहरूका व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(१) इमर्जेन्सी सेवामा चाहिने औषधी लगायत औजार उपकरणहरूको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(२) स्ट्रेचर, स्वील चियरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(३) शौचालयको राम्रो व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(४) रेकर्डिङ्ग तथा रिपोर्टिङ्गका लागि छुट्टै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(५) वैकल्पिक विद्युतका लागि जेनेरेटरका व्यवस्था हुनु पर्ने ।

- (६) विरामीका लागि र विरामी कुरुवा बस्नको लागि कोठा लगायत बेचको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- (७) स्टोर, रिपोर्ट डिस्ट्रीब्युसनका लागि छुट्टाछुट्टै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने
- (९) Medical Equipment repair & maintenance गर्दा बायोमेडिकल इन्जिनियर वा रेडियोलोजिकल उपकरण सम्बन्धी विशेष तालिम प्राप्त व्यक्ति हुन पर्ने ।
- १०) विकिरण क्षेत्रमा काम गर्नेलाई अनिवार्य रुपमा रेडिएसन भक्तिको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
- (ड) रेडियोलोजी सेवाको लागि न्यूनतम उपकरण तथा जनशक्ति पूर्वाधारहरू:

सि.नं.	विवरण	क्लिनिक	१५ सैया सम्म
१.	एक्स-रे मेशिन	१०० एम.ए.-१	३०० एम.ए.-१
२.	एक्स-रे मेशिन पोर्टेबल मोवाइल	स्वेच्छिक	१०० एम.ए.-१
३.	अल्ट्रासाउण्ड मेशिन	स्वेच्छिक	स्वेच्छिक
४.	जनशक्ति		
	रेडियोलोजिस्ट	आशिक समय	आशिक समय
	सिनियर रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिस्ट	आशिक समय	आशिक समय
	रेडियोग्राफिक अधिकृत	१	१
	रेडियोग्राफर	२	२

(च) स्वास्थ्य मन्त्रालयको स्वीकृति विना Radiology सम्बन्धी मेशिन नेपालमा पैठारी गर्न पाइने छैन ।

२१ प्रयोगशाला सेवा:

- (१) प्रयोगशाला सेवा सञ्चालनका लागि प्रयोगशालाहरूको स्तर, विभाजन र जनशक्ति देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :-
- (क) जनरल प्याथोलोजी सेवा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट एम. वि. वि. एस. वा सो सरह उत्तीर्ण गरी MD Path MRC Path, DCP वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (ख) माईक्रोबायोलोजी सेवा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Microbiology उपाधि प्राप्त ।
- ग) हेमेटोलोजी सेवा: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Hameatology उपाधि प्राप्त

(घ) MD Biochemistry: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Biochemistry उपाधि प्राप्त ।

(ङ) मेडिकल टेक्नोलोजिस्ट मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट मेडिकल ल्याब टेक्नोलोजी विषयमा स्नातक BMLT उपाधी प्राप्त ।
गर्न पाउने परिक्षणहरू: Histopathology, Cytopathology & Bone Marrow Study बाहेकका सबै परीक्षणहरू ।

(च) विशेषज्ञ मेडिकल टेक्नोलोजिस्ट मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट मेडिकल ल्याब टेक्नोलोजी विषयमा स्नातकोत्तर उपाधि MMLT प्राप्त
MMLT/M.Sc.Microiology, MMLT/M.Sc. Haematology, MMLT/M.Sc. Biochemistry, MMLT/M.Sc. Cytology गरेकोहरूले जुन विषयमा आफूले उपाधी प्राप्त गरेका छ सोही विषयमा मात्र प्रयोगशाला सञ्चालन गरी विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न पाउने छन ।

(छ) ल्याब टेक्निसियन: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा प्रमाण पत्र तह वा सो सरह उत्तीर्ण ।

गर्न पाउने परिक्षणहरू: १५-२५ शैया सम्मका सरकारी अस्पताल स्तरमा प्रदान गरिने प्रयोगशाला सम्बन्धी परिक्षणहरू ।

(ज) ल्याब असिस्टेण्ट मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा एक वर्ष वा १५ महिनाको ल्या. अ तालिम पुरा गरी प्रमाण पत्र प्राप्त गरेका ।

गर्न पाउने परीक्षणहरू: १५-२५ शैया सम्मका सरकारी अस्पताल स्तरमा प्रदान गरिने प्रयोगशाला सम्बन्धी आधारभूत परिक्षणहरू ।

नोट: माथि उल्लेखित बचभाबचभच बचभता हासिल गरे बत िबखचबत पाठ्यक्रममा उल्लेखित सम्बन्धित परीक्षण गर्न पाउनेछन् ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित जनशक्तिले आफूले प्राप्त गरेका प्रमाणपत्रका आधारमा व्यवसाय गर्न नेपाल सरकारले तोकैका परिषदमा दर्ता हुनु पर्नेछ ।

२२ प्रयोगशाला सञ्चालन सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड

देहायमा उल्लेख भए बमोजिम सरकारी स्तरमा सञ्चालित प्रयोगशालाहरूको स्तर अनुसारको मापदण्ड निजी क्षेत्रमा सञ्चालित प्रयोगशालाहरूको न्यूनतम मापदण्ड हुनेछ :-

(१) प्रयोगशालामा कार्यरत जनशक्ति अनुसार देहायमा लेखिए बमोजिमका परीक्षणहरू मात्र गर्न पाईनेछ ।

(२) आकस्मिक सेवा प्रदान गर्ने हरेक अस्पतालमा शैया अनुसारका

आवश्यक पर्ने आकस्मिक परीक्षणहरू गर्नुपर्नेछ । आइ सी यु सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालहरूमा **Arterial Blood Gas Analyzer** हुनुपर्नेछ ।

(३) राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला वा अन्य सम्बद्ध निकायबाट सञ्चालन हुने गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रममा अनिवार्य रूपमा भाग लिनुपर्नेछ ।

(४) राष्ट्रिय जन स्वास्थ्य प्रयोगशालाबाट पठाइने गुणस्तर सम्बन्धी परीक्षण निर्देशन बमोजिम अनिवार्य रूपमा पालन गर्नु पर्नेछ ।

(५) प्रत्येक कोठामा पर्याप्त प्रकाश र भेन्टिलेशनको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(६) बिजुली र पानीको राम्रो व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(७) प्रयोगशालाले फोहर व्यवस्थापन नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार गरेको हुनु पर्नेछ ।

(८) प्रयोगशालामा रात तान्ने कोठा सफा गर्ने कोठा, आकस्मिक कोठा, नमुना परिक्षण गर्ने कोठा र शौचालयको अनिवार्य व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(९) प्रयोगशालामा आवश्यक पर्ने टेबुल कुर्सी लगायतका आवश्यक फर्निचरहरू पर्याप्त मात्रामा हुनुपर्नेछ ।

(१०) प्रयोगशालामा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्दा आफूले जुन उपाधी प्राप्त गरेको छ, सोही अनुसारमात्र सेवा सञ्चालन गर्न पाउनेछ ।

(११) प्रयोगशालाको रिपोर्ट प्रमाणित गर्नेको नाम, शैक्षिक योग्यता एवं परिषदको दर्ता नम्बर उल्लेख गरी सम्बन्धित विज्ञले प्रमाणित गरेको हुनुपर्नेछ ।

परिच्छेद-८

आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरूको मापदण्ड २३ आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरूका मापदण्ड

(१) आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा प्रणाली अन्तर्गत निजी स्तरमा स्वास्थ्य संस्थाका स्थापना, सञ्चालन तथा स्ट्रोन्तिति गर्दा देहायका मापदण्डहरूको पालना गर्नुपर्नेछ :-

(क) आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा :

(१) आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली अन्तर्गत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दा वा चिकित्सा व्यवसाय गर्दासम्बन्धित विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक वा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी नेपाल आयुर्वेद चिकित्सा परिषदमा दर्ता भएका हुनु पर्नेछ । नेपाल सरकारका बहालवाला कर्मचारी भएमा नेपाल सरकारका पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(२) पञ्चकर्म सेवा केन्द्रमा सम्बन्धित विषयमा कम्तिमा बि.ए.एम.एस वा सो सरह उपाधि प्राप्त व्यक्तिबाट बमन, विरेचन, शिरोविरेचन, आस्थापन, भजनवासन वस्ति र रक्तमोक्षण प्रयोग गर्नुपर्ने र उत्तरवस्तिका लागि सम्बन्धित विशेषज्ञबाट गर्नुपर्नेछ ।

(३) आयुर्वेद अस्पतालमा काम गर्ने कर्मचारीलाई संक्रमण सुरक्षा सम्बन्धी आवश्यक तालिम दिनुपर्नेछ ।

(४) आयुर्वेद अस्पतालले जनशक्ति, भौतिक पूर्वाधार, औजार उपकरण र सेवाका गुणस्तरीयतामा मात्र सस्था विस्तार गर्न स्वीकृतिका लागि माग गर्न सक्नेछ र त्यस्तो माग उपयुक्त छ भनि प्राविधिक समितिबाट सिफारिस भएमा शाखा विस्तारका स्वीकृति दिन सकिनेछ ।

(५) विरामीको उपचारका सिलसिलामा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ चिकित्सक समक्ष वा उपयुक्त स्थानमा प्रेषण (रेफर) गर्नुपर्नेछ ।

(६) रोग निदानार्थ आवश्यक पर्ने ई.सि.जी., इ.इ.जी.प्याथोलोजी, रेडियोलोजी तथा अन्य आवश्यक सेवाहरू संचालन गर्नुपरेमा सम्बन्धित विषयको जनशक्ति सो सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार, औजार उपकरण नीति नियमका पालना गर्नुपर्नेछ ।

(७) इन्टिग्रेटेड क्लिनिक, नर्सिङ होम वा अस्पताल भनी स्वीकृतिका लागि माग भएमा कुन कुन विषय र सेवा दिन उद्देश्य राखिएका हो ? सो प्रष्ट उल्लेख गरि सोही बमोजिमका जनशक्ति, औजार उपकरण र भौतिक पूर्वाधार व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(८) आयुर्वेद चिकित्सा विधामा स्वास्थ्य रक्षा, रोग निवारण, औषधि द्रव्य काष्ठौषधि, रसौषधिक प्रयोग गरिने चिकित्सा सेवा विना औषधि दिइने सेवा र आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा उल्लेखित पूर्वकम अन्तर्गतका निराग्नी स्वेद (जल, वायु सूर्यकिरण पार्थिव तत्वको प्रयोग), अग्नि स्वेदन, अभ्यङ्ग -Massage), सत्वावजय चिकित्सा (योगाभ्यास, ध्यान आदि) का माध्यमकक बाट रोगको रोकथाम वा दीर्घजीवनका लागि सञ्चालन गरिन सस्थाहरूले आयुर्वेद स्वास्थ्यकमीहरू, भौतिक पूर्वाधार, आवश्यक औजार उपकरण र तोकिएका मापदण्ड पुरा गरि जुन सुकै नाममा संचालन भएतापनि आधार ग्रन्थ सहित अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट अनुमति लिएर मात्र सञ्चालन गर्न पाइनेछ ।

(ख) आयुर्वेद चिकित्सा अन्तरगत रहन सेवाहरू:

(क) चिकित्सा सेवा

१. रोग उपचार (आतूर विकार प्रशमन)

(क) युक्ति व्यापाश्रय चिकित्सा

- (ख) संशमन (औषधि चिकित्सा)
 (ग) संशोधन (वमनादि पञ्चकम शोधन चिकित्सा)
 (घ) दैव व्यापाश्रय
 (ङ) सत्वावजय
 (च) शस्त्र- प्रणिधान
 (छ) योगाभ्यास
 (ख) स्वास्थ्य प्रवर्धनात्मक, स्वास्थ्य रक्षा तथा प्रतिरोधात्मक स्वास्थ्य सेवा
 (क) प्रकृति विनिर्चय र परामर्श
 (ख) स्वस्थवृत्त पालन ऋतुचर्या, दिनचर्या, रात्रिचर्या पथ्यापथ्य आहार विहार
 (ग) रसायन
 (घ) वाजीकरण
 (ङ) पञ्चकम
 (च) योगाभ्यास

देहाय बमोजिमका पूर्वाधारको लागि स्वास्थ्य संस्था स्थापना संचालन तथा स्तरोन्ती मापदण्ड

- सम्बन्धी निर्देशिका २०७० बमोजिम हुनेछ ।
 (ग) आयुर्वेद अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधार
 (घ) आयुर्वेद पूर्वकम पञ्चकम सेवा केन्द्र सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरू
 (ङ) होमियोप्याथिक चिकित्सा सेवा स्थापना तथा सञ्चालन मापदण्ड
 (च) होमियोप्याथिक एमर्जेन्सी सेवा
 (छ) निजी स्तरका होमियोप्याथिक अस्पतालका पूर्वाधार
 (ज) एक्सप्रेसर सेवा
 (क) एक्सपुञ्चर सेवा अस्पतालका पूर्वाधार र मापदण्डहरू
 (ज) प्राकृतिक चिकित्सा अस्पतालका पूर्वाधारहरू

परिच्छेद ९

- अभिलेख तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था
 २४ अभिलेख तथा प्रतिवेदन:
 (१) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेको सेवाहरू नगरपालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त एकिकृत स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अनुसार अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
 (२) तोकिएको समयमा आफुले प्रदान गरेको सेवाको प्रतिवेदन नगरपालिकाले तोकेको ढाँचामा सम्बन्धित नगरपालिकाको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा पेश गर्ने पर्नेछ । यसरी तोकिए बमोजिमको अभिलेख नराख्ने र प्रतिवेदन

पेश गर्न स्वास्थ्य संस्थालाई सम्बन्धित नगरपालिकाले सचेत गराउनुका साथै अनुमति खारेज गर्न समेत सक्नेछ ।

- (३) सूचना व्यवस्थापन गर्ने कर्मचारीलाई सम्बन्धित पालिकाको कार्यालयबाट एकिकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धि तालिम लिने व्यवस्था गराउनु पर्नेछ ।
 (४) स्वास्थ्य संस्थाले सेवा प्रदान गरेका विरामीहरूको रोगको विवरण ICD 10 अनुसार अयमप्लन गरी प्रतिवेदन गर्नु पर्नेछ ।
 (५) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा भएको जन्म तथा मृत्युको घटना विवरण प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको ढाँचामा स्थानीय पञ्जिकाधिकारीलाई मासिक रूपमा दिनु पर्नेछ ।
 (६) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको notifiable diseases का विरामी पत्ता लागेको वा शंका लागेको खण्डमा वा कुनै रोगको महामारीको शंका लागेमा तुरुन्तै नगरपालिकाको कार्यालयमा सूचना गर्नु पर्ने छ ।

परिच्छेद १०

- संस्था नविकरण र खारेजी सम्बन्धी व्यवस्था
 २५. सञ्चालन अनुमति नविकरण नहुने
 (१) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायका अवस्थामा स्वास्थ्य संस्थाका सेवा सञ्चालन अनुमतिको नविकरण गरिने छैन :-
 (क) नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पुरा नगरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा
 (ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण मा उल्लिखित शर्तहरू पालना नगरेको पाईएमा
 (ग) अस्पतालले प्रदान गरेका सेवाको तोकिएको ढाँचामा अभिलेख नराखेमा तोकिएको ढाँचा र समयमा नियमित प्रतिवेदन नगरेमा र वार्षिक प्रतिवेदन महानगरपालिकाको कार्यालयमा पेश नगरेमा,
 (घ) स्वास्थ्य संस्थाबाट सिर्जित अस्पतालजन्य फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन नगरेको पाईएमा,
 (ङ) मन्त्रालय वा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा सम्बन्धित निकाय वा पालिकाको कार्यालयले दिएको निर्देशनको उल्लंघन गरेमा,
 (च) भवन संहिता अनुरूप भवन निर्माण नभएको वा पुराना भवनको हकमा तोकिएका समयभित्र भुक्तमयीय दृष्टिकोणले भवन प्रबलीकरण गरेको नपाईएमा ।

२६. खारेजी गर्न सकिने

(१) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुन अघि अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाले संस्था सञ्चालन गर्न नसक्ने जनाइ सञ्चालन अनुमति खारेजीका लागि निवेदन दिएमा सम्बन्धित निकायले त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ ।

(२) गैर कानूनी क्रियाकलाप गरेको पाइएमा सम्बन्धित निकायले सम्बन्धित सेवा निलम्बन वा त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद ११

विविध

२७ सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था

सर्वसाधारणलाई उचित मूल्यमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने प्रयोजनका लागि स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरका आधारमा त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले लिन सक्ने सेवा शुल्क सम्बन्धी मापदण्ड प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकारले स्वास्थ्य मापदण्डमा तोकिएको मापदण्ड बमोजिम हुनेछ । तर कुनै विषयमा उक्त मापदण्डमा नतोकिएको सेवा शुल्कको हकमा नगरपालिकाले तोकैबमोजिम हुनेछ ।

२८. मापदण्ड सम्बन्धि अन्य व्यवस्था:

यस कार्यविधिमा तोकिए बाहेक जनशक्ति, औजार र उपकरण लगायत मापदण्ड सम्बन्धि अन्य व्यवस्था नेपाल सरकारले जारी गरेको स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ ।

२९. मापदण्ड तथा अनुसूचीमा हेरफेर

नगरपालिकाले यस कार्यविधिमा उल्लिखित मापदण्ड तथा अनुसूचीहरू आवश्यकता अनुसार हेरफेर र थपघट गर्न सक्नेछ ।

३० व्याख्या गर्ने अधिकार :

यस कार्यविधिमा उल्लिखित मापदण्डका कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आई परेमा नगरपालिकाले सो मापदण्डको व्याख्या गर्नेछ ।

अनुसूची-१

पूर्वाधार, दर्ता नविकरण एवं स्तरोन्नती स्वीकृतिको प्रयोजनको लागि अनुगमन समिति सम्बन्धी व्यवस्था (दफा २ को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

नगरपालिका स्तरीय अनुगमन समिति

१. सामाजिक विकास समितिका संयोजक

१. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सदस्य
२. इलाका प्रहरी कार्यालयको अधिकृत/प्रतिनिधि- सदस्य
४. भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख/ प्रतिनिधि- सदस्य
५. सम्बन्धित वडाका प्रतिनिधि- सदस्य
६. सम्बन्धित स्वास्थ्य चौकी प्रतिनिधि सदस्य
७. नगरपालिका को मे. सु. मेडिकल अधिकृत सदस्य
८. ल्याब टेक्नीशियन / अधिकृत (एक) सदस्य
९. स्वास्थ्य शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

नोट: समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञलाई समितिका सदस्यका रूपमा थप गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची २

भवन सम्बन्धी मापदण्ड (दफा २ को खण्ड (प) संग सम्बन्धित)
काठमाण्डौ उपत्यका बाहिर निर्माण गरिने स्वास्थ्य संस्थाका हकमा मापदण्डमा उल्लेख गरिएका भए सोही अनुसार तथा नभएका हकमा देहायका मापदण्ड अनुसार कायम गरिनु पर्नेछ ।

अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज ४० प्रतिशत यियच Area Ratio (FAR) २.५
न्युनतम पार्किङ स्थल जम्मा जग्गाका २५ प्रतिशत रु भवनका सेट व्याक (Set Back) कम्तिमा ३ मिटर भवनका चारैतिर
लाईट प्लेन (Light Plane) - ६३.५ डिग्री

लाईट प्लेन भवनका उचाई ६६.५९

अनुसूची पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि निवेदन फाराम ॥ दफा ४ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)

निम्नानुसार प्रस्तावित अस्पतालका संचालन तथा पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि देहाय अनुसार कागजात सहित निवेदन फाराम पेश गरेका छौं निवेदन फाराम: कार्यकारी अधिकृत संचालन समितिका तर्फबाट अस्पतालको नाम या संख्या-

साधारण सेवा/ विशेषज्ञ सेवा वा अस्पताल के हो उल्लेख गर्ने :-

अस्पतालको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना) -

पालिका

बडा नं.

पो.ब.नं.-

ब्लक नं.-
टेलिफोन मोबाइल :-
टोल :-

अस्पताल खोल व्यक्तिहरु (५ प्रतिशत भन्दा बढी शेर धारण गर्नेहरुको मात्र नाम ठेगाना नागरिकता न मोबाइल नं.- फोन नं. -

४ अस्पतालका लागि आवश्यक जग्गा र स्वामित्वका

(क) जगाकर कित्ता, क्षेत्रफल र स्वामित्वका प्रकार

(ख) लिजमा भए कबुलियतनामा पेश गर्ने

६. अस्पतालका वित्तीय स्रोत

(क) निजी लगानी

(ख) बैंक जा

(ग) सरकारी

(घ) अनुदान सहयोग

(इ) गैरसरकारी संस्थाबाट कर्जा लिइ संचालन गर्ने भए सो को विवरण लागत रु

(च) अन्य वित्तीय लगानी(स्वीर पूजी का भवन तथा जग्गाको लागि से

औजार उपकरणको लागि ख वित्तीय लगानी चाल पूजी लागत रु

रोजगार संख्या :-

अनुमानित आम्दानी

अनुमानित मुनाफा

मासिक

वैमासिक

९. देहायका विषयहरु समेत समावेश भएको व्यावसायिक कार्ययोजना

स्वीकृत संस्थाबाट प्रदान गर्ने सेवाहरुका विवरण वार्षिक

निदानात्मक सेवा

प्रतिकारात्मक सेवा

उपचारात्मक सेवा

एक्स-रे

खोप

प्रसूति तथा स्त्री रोग

गर्भवती, मुलकरी जांच
जन्दासा उपज
परिवार नियोजन
जन्म नोडिसिन
इन्डीस्कोपी
जन्म सर्जिकल
इबीजी, ट्रेडमिल
विशेषज्ञ सेवाजस्त प्रसूति सेवा, मृगौला रोग, स्नायु, आंवा, हाडजोनी,
मानसिक सेवा
प्रयोगशाला

(ख) संस्थामा प्रयोग हुन आवश्यक उपकरणहरुका विवरण सलन गर्ने ।

(ग) संस्थामा सेवा पुयाउनका लागि आवश्यक पन जनशक्तिका विवरण (

सलन गन

(११) विशेषज्ञ

नाम:

पद

योग्यता: पार्टटाइम

फुलटाइम

(१२) प्राविधिक

नाम

पद

योग्यता: पार्टटाइम

फुलटाइम

१३. प्रशासनिक

नाम

पद

योग्यता: पार्टटाइम

फुलटाइम :

नोट :

(१) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका हुनुपन सम्बन्धित परिषदका प्रमाण पत्र अनिवार्यरूपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

- (२) कर्मचारीहरूका योग्यताका प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने ।
- (३) सरकारी कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरू संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ४९ अनुसारको स्वीकृति पत्र अनिवार्यरूपमा संलग्न हुनुपर्ने ।
- (४) प्राविधिक कर्मचारीहरूल आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरूका समेत विवरण बुलाउने ।

अनुसूची ४

स्वास्थ्य संस्थाका स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नतिका लागि अनुमति प्राप्त गर्ने दिन निवेदन फाराम (दफा ५ को उपदफा (१) सग सम्बन्धित)

संस्थाका नाम :-

शैया संख्या :-

टोल :-

साधारण सेवा / विशेषज्ञ सेवा अस्पतालमा कुन हो उल्लेख गर्ने-

३. संस्थाका ठेगाना (पत्राचार गर्न ठेगाना)

अञ्चल :-

वडा नं. :-

ईलाका :-

ब्लक नं.

टेलिफोन नं. :-

४ संस्था खोल्न व्यक्तिहरू :-

नाम :- नागरिकता नं. : ठेगाना

फोन नं. : मोबाइल नं. :-

५. संस्थाका वित्तीय स्रोत :-

क. निजी :-

ख. शेयर कजाग सरकारी-

घ गैर सरकारी संस्थाबाट कजा लिइ संचालन गर्ने भए सा उल्लेख गन

वित्तीय लगानी लागत रु.

क भवन तथा जग्गाका लागि :-

औजार उपकरण-

जनशक्ति

अनुमानित आम्दानी

स्वदेशी :-

विदेशी :-

आम्दानी

प्राप्तिक

मन्जुर सम्पत्तिका स्रोत अनुमानित मुनाफा

प्राप्तिक

प्राप्तिक :

६. मासिक होम तथा निजी अस्पतालका वर्गीकरण अनुसार प्रदान गर्ने सेवाहरूको विवरण कुन-कुन सेवा पुर्याउने हो ? बुलाउने ।

निदानात्मक सेवा

प्रतिकारात्मक सेवा

अन्य सेवा

एक्स-रे प्याथोलोजी ल्याब

खोप

प्रसूति तथा स्त्रीरोग

एम.सि. एच क्लिनिक

परिवार नियोजन

जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ

सेवा जस्त इण्डोस्कोपी

प्रसूति सेवा,

मृगीला रोग,

स्नायु दन्त,

सर्जिक सेवा तथा रुजाहर व्यवस्थापन

अल्ट्रासाउण्ड

आहार विहार जनरल मेडिसिन

ई.सी. सी. ट्रेडमील

प्रयोगशाला

७. संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक मुख्य उपकरणहरूको विवरण तथा स्रोत :-

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

८. संस्थामा सेवा पुर्याउन कर्मचारीहरूका विवरण सम्बन्धित मापदण्ड अनुसार :-

(क) विशेषज्ञ :- नाम पद योग्यता

फुलटाईम

योग्यता

(ख) प्राविधिक नाम पद योग्यता

फुलटाईम

योग्यता

(ग) प्रशासनिक

नाम

पद

फुलटाईम

योग्यता

(घ) अन्य कर्मचारी

नाम

पार्टटाईम

नोट

पद

फुलटाइम

योग्यता

- १) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरू र पूर्वधारहरू पूरा भएपश्चात् मात्र सेवा संचालन गर्न पाईनेछ।
- २) उपयुक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरूका संस्थामा सलग्न हुने हो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने।
- ३) सबै शुल्क विवरण विस्तृत रुपमा उल्लेख हुनुपर्ने।
- ४) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरू सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको हुनुपर्ने, सम्बन्धित परिषद्को प्रमाणपत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने।
- ५) कर्मचारीहरूको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत सलग्न हुनुपर्ने।
- ६) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरू सलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा सलग्न हुनुपर्ने।
- ७) प्राविधिक कर्मचारीहरूल आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरूको समेत विवरण खुलाउने।

नोट: स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनका लागि निवेदन दिदा सलग्न गर्नुपर्न कागजातहरू

१. निवेदन फारम
२. कम्पनी दर्ता/ संस्था दर्ताको प्रमाणित प्रतिलिपि
३. संस्था/ कम्पनीको विधान प्रबन्ध पत्र, नियमावलीको प्रतिलिपि
४. स्थायी लेखा दर्ता प्रमाण-पत्रका प्रतिलिपि
५. स्थापना गर्न लागिएका ठाउँमा अस्पताल आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिस पत्र
६. अस्पतालमा काम गर्ने जनशक्ति सम्बन्धी विवरण
(क) बायोडाटा
(ख) शैक्षिक योग्यता, तालिमका प्रमाणित प्रतिलिपि
(ग) प्राविधिक कर्मचारीहरूल सम्बन्धित काउन्सिलका दर्ता प्रमाण-पत्रका प्रतिलिपि
(घ) नागरिकता प्रमाणपत्रका प्रतिलिपि
(ङ) जनशक्तिहरूका काम रात समय (पार्ट टाइम फुल टाइम किटान गर्नुपर्नेछ
(च) मन्जुरीनामा / कबुलियतनामा

बीजार उपकरणका विवरण तथा स्रोत

८. सम्पूर्ण सेवा शुल्क विवरण

भौतिक सामग्रीको विवरण

१०. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE)

११. अस्पतालको विस्तृत सर्भेक्षण सहितको प्रस्ताव

१२ अस्पतालको आर्थिक नियमावली

१३. अस्पतालले लिन सेवा शुल्क विवरण र गरीब तथा असहायलाई छुट दिने नीति

१४. प्रदान गरिन सेवाका विवरण

१५. जग्गा / घरका स्वामित्व

१६ घर कोठा बहालमा लिइ सञ्चालन गर्ने भए घर बहाल सम्भौता पत्र र भवन स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्न राष्ट्रिय भवन सहिता बमोजिम उपयुक्त छ भन्ने सम्बन्धि सिफारिस पत्र

१७ भवनका स्वीकृत नक्सा

१८. संस्थाका चल अचल सम्पत्ति विवरण तथा वित्तीय स्रोत

१९. संस्थाका कार्य योजना (Scheme)

२०. PAN मा दर्ता नम्बर:

२१. कर चुक्ता प्रमाण पत्र (लागु हुने अवस्थामा मात्रै।

२२. लेखापरीक्षण प्रतिवेदन (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)

२३. बिरामी बडापत्रका नमुना

२४ सम्बन्धित निकायका भवन सहिता सम्बन्धी स्वीकृति पत्र

२५ रु. ५ को हुलाक टिकट

२६. मूल्य अभिवृद्धि कर वा आयकरमा दर्ता भएको प्रमाणपत्र

२७ भवन निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र

२८ सम्बन्धित निकायबाट भवनको नक्सा डिजाइन र निर्माण राष्ट्रिय भवन सहिताका मापदण्ड बमोजिम भएका स्वीकृति पत्र।

अनुसूची ५

स्वास्थ्य क्लिनिक रेडियो इमिजिङ सेवा पोलिक्लिनिक सञ्चालन अनुमति माग गर्ने निवेदन फाराम (दफा ५ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)

१. संस्थाका नाम :-

शैया संख्या -

२ संस्थाको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना) :-

अञ्चल

पालिका

ईलाका :-
वार्ड नं. -
ब्लक न

टेलिफोन नं. :- पो.ब.न. -
३. संस्था खोल व्यक्तिहरु

नाम :-
नागरिकता :-
ठेगाना :-
फोन नं. -

४. संस्थाका वित्तीय स्रोत :-
क. निजी :-

ख. शेयर कजा :-
घ गैर सरकारी :-
ङ सामुदायिक
च. अन्य

५. संस्थाका क्षमता तथा विस्तृत काय योजना :-

सेवा प्रदान गन क्षेत्रहरु :

निदानात्मक सेवा

प्रतिकारात्मक सेवा

एक्स-रे

खोप

एम.सि.एच.

इण्डोस्कोपी

परिवार नियोजन सेवा

उपचारात्मक सेवा

प्रसूति तथा स्त्रीरोग अल्ट्रासाउण्ड जनरल मेडिसिन

जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ सेवा जस्तै आँखा, नाक, मुटु, मृगौला स्नायुरोग
इत्यादि

ई. सी सी ट्रेडमील प्रयोगशाला

अन्य सेवा :- फार्मसी

६. सेवा शुल्क अलग र स्पष्टसंग खुलाउन

ग. वैदेशिक :-

२७ संस्थामा सेवा हुन आवश्यक उपकरणहरूका विवरण तथा स्रोत :-

द. संस्थामा सेवा पुर्‍याउन जनशक्ति विवरण :-

संख्या योग्यता अनुभव पार्टटाईम फुलटाईम अन्य सुविधा
सामान्य चिकित्सक
विशेषज्ञ चिकित्सक :
अन्य प्राविधिक
नोट:

१) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरु र पूर्वाधारहरु पूरा भए
पश्चात मात्र सेवा संचालन गर्न पाईनेछ ।

२) उपर्युक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरूका संस्थामा संलग्न हुन हो,
स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने ।

३) संस्थामा काय गर्न कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिपदमा दर्ता भएका हुनुपर्ने,
सम्बन्धित परिषदका

४) प्रमाणपत्रहरु अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

५) कर्मचारीहरूको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिहरु संलग्न हुनुपर्नेछ ।

६) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरु संलग्न हुन भएमा नेपाल
स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र
अनिवार्य रूपमा संलग्न हुनुपर्ने ।

अनुसूची-६

स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा नविकरण अनुमति दस्तुर

स्वास्थ्य संस्था स्थापन तथा नविकरण अनुमती दस्तुर नगरपालिका को
आर्थिक ऐन बमोजिम बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची ७

स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाको विरामी बडापत्रको ढाँचा

सि.नं.	शाखा	प्रदान गरिने सेवाको विवरण	प्रक्रिया	दस्तुर	लाम्बे समय	सम्पर्क व्यक्ति	मुनासो सुने अधिकारी

अनुसूची-८
स्वास्थ्य संस्थाबाट आकस्मिक सेवाको लागि चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको
विवरणको ढाँचा
(दफा-१४ उपदफा (१) को बुँदा (थ) संग सम्बन्धित)

क्र.सं.	स्वास्थ्यकर्मीको नाम	पद	समय	कैफियत

आज्ञाले
महेश कुमार ठाकुर
प्रमुख प्रसाशकिय अधिकृत